

Pöördumine inimolendite poole

29. august 2014 04:30

Krister Paris

Hommikune koosolek. Finantsid, strateegiad, tehingud... Igapäevaelu edasiivi rutiin. Aga enne kui süsteemi hammasrattad klõbisema hakkavad, astub saali ette ei tea kust sisse sadanud tütarlaps.

Järgnevad 15 minutit on kogu ruum ta kerge flaami aktsendiga edasi antud sõnumi vallas.

Elada üksi.

Elada koos teistega.

Siin me oleme.

Osad meist on rohkem katki kui teised, osad rohkem mures, osad sügavamate haavadega kui teised.

Näod. Näod, mida ma pole kunagi varem näinud. Erilised näod. Uudishimulikud näod. Väsinud näod.

Kahtlustavad näod. Naljaka näod. Kurvad näod. Näod, mis ei reeda ennast.

Kontrast koosoleku ametliku õhkkonnaga ajab segadusse. Tekitab trotsigi. „No tuli nüüd üks hipikunstnik jälle maailma ilust ja valust rääkima!” Suunurka kerkib kerge turtsatus. Aga saal on vait. Vaid üks hää: „Kas me peame teile vastama?” – „See on teie otsustada.”

Vaiikus kannab pikka pausi. Sarah Vanhee, 34-aastane belglanna, on saavutanud kümnekonna koosolekulaua taha kogunenuga kontakti. Ta hakkab kõnelema taksojuhust, kellega äsja juttu puhus.

Ta ütles, et tal ei ole enam kodumaad,

ta ütles, et tema maa oli olnud kõige ilusam maa maailmas, nagu paradiis maa peal.

aga see hävitati täielikult,

nii seest kui väljast.

Ta ütles, et tuleviku kohta anti palju lubadusi,

aga ta ei näinud kunagi, et ükski neist oleks täide läinud.

Ta ütles, et nüüd usub ta ainult loodusseadusi:

„Kui sul on laps,

siis sa kas kasvatad ta üles või tapad ta.

Selline on loodus,” ütles ta.

Ma küsisin talt, kas ta on kibestunud.

„Ei,” ütles ta,

„ma olen realist.”

Ma ei vaieldnud vastu. Kuid sellel hetkel ei suutnud ma midagi öelda.

Ühtäkki pole mul enam naerutuju. Olin vaimse kaitse sissejuhatuse peale lõdvaks lasknud ja ootamatu löök rebestab jõhkralt. Mõtlen Donetskile. Sellele, kuidas istusin hiljuti sooja suveõhtut nautides rõdu peal. Ja kuidas veel aasta tagasi võisid ka Ida-Ukrainas inimesed unustada korra raske majandusolukorra, ükskõikse riigi, perekonnamed üle ning õhata: „Hea on!” Oli rahu ja hoois kilkasid lapsed.

Alati on olemas hetk enne,

enne kui sa vajutad nupule,

enne kui algab sõda,

enne kui sa suudled,

enne kui sa tõeliselt otsustad.

Nagu see hetk praegu.

Sarah' tekst toimib kandva hääle ja pauside tõttu kui hüpnosis. Söödab ette küsimusi ja mõisteid, mis elavad kuskil ajusügavustes, aga mille tähendusele haruharva mõtleme.

Sarah Vanhee, Belgia etendus kunstniku etendusi-loenguid on nimetatud nii kingitusteks kui ka sissetungideks.

Foto: Tiit Blaas

Üks sõna veel.

Võim.

15 minutit on läbi. Kunstnik tänab ja lahkub kiiresti. Saatjaks veidi hämmeldunud aplaus. Mina oleks aga näinud otsekui varju. Mul oli kunagi üks flaamlannast sõbranna. Ka tema rääkis nõnda. Sügavatest väärtustest. Meie vastutusest maailma ees.

Küsin, kas belglased kõnelevadki nii. „Ei,” vastab Sarah. „See peab olema sügav kokkusattumus.” Kui ma järele mõtlen, siis mul on üks flaamlannast sõbranna. Me pole lihtsalt enam tükk aega rääkinud.

„Üks asi on kontekst. Mõelda, millist ühiskonda me üheskoos loome. Millistesse legendidesse me usume, millist sõnavara kasutama,” selgitab kunstnik oma projekti „Loeng igaühele”. Ta on sellega käinud mitmes Lääne-Euroopa riigis, Eesti on esimene n-ö endisest idast. Igal maal valib Sarah välja mõne koosoleku, kuhu ootamatult n-ö sisse sadada. Üks inimene teda ikkagi tutvustab, aga teisi peab rabama otsekui teisest maailmast saabuva sõnumi jahmatuse.

„Lähem kohtadesse, kus ma pole võib-olla tingimata teretunud. Inimesed pole tulnud mind kuulama,” räägib Sarah. „See tekst pöördub nende kui inimolendite poole. Seda juhtub nii harva – pigem täidavad nad ikka oma firmas mingit funktsiooni, töötavad osana süsteemist.”

Sarah' sõnul näeb ta, kuidas ootamatusse konteksti asetatud sõnad inimesi mõtlema panevad. Ning kuidas keskkonda sisse kirjutatud tähendused talle endale teinekord ootamatult jõuliselt vastu peegeldavad. „Näiteks teie jaoks sõna „Vabadus”.”

Jälle üks ootamatu hoop. Tunnen temaga hüvasti jättes, kuidas miski minu kõri nõõrib.

Sarah Vanhee (sünd 1980)

Vanhee loometegevus seostub etenduskunsti, kujutava kunsti ja kirjandusega. Kasutusel on eri formaadid ja tihti on tegu kohapeal (taas)loodud töödega.

Tema loomingut on esitletud mitmesuguses kontekstis:

De Appeli kunstikeskuses (Amsterdam),

iDansil (Istanbul),

Pompidou keskuses (Metz),

festivalil Impulstanz (Viin),

Van Abbemuseumis (Eindhoven).

Ta oli residentuuris Frascati Productionsis (Amsterdam) ning viibib praegu residentuuris CAMPO-s (Gent).

2007. aastal lõpetas ta Amsterdami kunstikooli lõpuetendusega „4000 Trees, A Red Dress And An Apple (Possible Story)” („4000 puud, punane kleit ja õun (võimalik lugu)”.

„Loeng igaühele”

Idee ja tekst: Sarah Vanhee

Kus: Augusti TantsuFestivalil

Kunstnik andis selliseid ootamatuid „loenguid” muu hulgas Swedbanki, rahvusringhäälingu, riigikogu, Toggli, RSA Consultingu ja BDA Groupi koosolekutel.

Kunstnik andis selliseid ootamatuid „loenguid” muu hulgas Swedbanki, rahvusringhäälingu, riigikogu, Toggli, RSA Consultingu ja BDA Groupi koosolekutel.

See leht on trükitud EESTI PÄEVALEHE internetivärvast
Address <http://epl.delfi.ee/archive/article.php?id=69627627>